

KRYZYSY

Marian Golka, Ambiwalencja kryzysów i zagrożeń

W pierwszej części artykułu zaprezentowano ogólną refleksję teoretyczną odnoszącą się do pojmowania kryzysów i zagrożeń, stawiając tezę, iż nie jest łatwe rozróżnienie kryzysów, zagrożeń oraz katastrof, a także ich przyczyn i skutków. W drugiej części tekstu przywołano kilkadziesiąt wydarzeń z dziejów cywilizacji europejskiej świadczących o niemal ciągłym istnieniu, a przynajmniej powtarzaniu się różnorodnych kryzysów, konfliktów i problemów. Przypomniano też niektóre, od lat powtarzające się spostrzeżenia intelektualistów, którzy patrzyli krytycznie, a nieraz wręcz katastroficznie na dzieje europejskiej cywilizacji (czy szerzej – zachodniej). Na koniec pojawia się próba odpowiedzi na pytanie, jaka jest natura oraz przyczyny obecnego kryzysu tej cywilizacji i jakie są potencjalne dalsze jego skutki. Podjęto też refleksję odnoszącą się do tego, czy mamy do czynienia z kryzysem (ewentualnie zagrożeniem) tylko naszej cywilizacji albo czy jest to może zagrożenie dla całej współczesnej cywilizacji globalnej.

Janusz T. Hryniewicz, Osobowość neurotyczna nowych czasów. Analiza osobowości w trakcie przemiany postindustrialnej

Osobowość modalna okresu kapitalizmu przemysłowego ukierunkowana była na wywiązywanie się z powinności. Nowa gospodarka (GOW), w większym stopniu niż gospodarka przemysłowa, odwołuje się do potrzeb samorealizacyjnych. Schyłek społeczeństwa przemysłowego nie wiąże się ze zwiększeniem ciężkich zagrożeń psychicznych i wzrostem samobójstw. Zmiany osobowościowe, towarzyszące ekspansji gospodarki opartej na wiedzy, idą w kierunku dalszej indywidualizacji i wzrostu znaczenia samorealizacji. Neurotyczna osobowość nowych czasów jest następstwem konfliktu między chęcią osiągnięcia a możliwościami i odpowiedzialnością oraz między przymusem kreatywności a stabilnością psychiczną.

Anna Wolff-Powęska, Ideały nauki, wizje uniwersytetu a kryzys w XXI wieku

Tekst zawiera refleksję nad przyczynami kryzysu w nauce i systemie nauczania. Stanowi przegląd koncepcji i wizji uniwersytetu na przestrzeni dziejów. Ich przypomnienie służy konfrontacji obecnych uwarunkowań doby transformacji i globalizacji z ideałami czasów minionych. Nie zawiera gotowych recept na przezwyciężanie kryzysu. Jest natomiast pretekstem do stawiania nowych pytań i poszukiwania odpowiedzi na fundamentalne wątpliwości XXI w.

Ewa Szymanik, Współczesny kryzys ekonomiczny

Artykuł przedstawia czynniki, które doprowadziły do załamania gospodarczego w 2007 r. oraz przebieg obecnego kryzysu. Opracowanie jest próbą zebrania wyników badań prowadzonych przez różnych naukowców i wskazaniem najistotniejszych, zdaniem autorki, elementów, które będą miały wpływ na kształt światowej gospodarki w przyszłości. Wskazuje na rolę pożyczek subprime jako bezpośredniego impulsu powodującego załamanie, przedstawia etapy rozlania się spowolnienia gospodarczego na gospodarki różnych kontynentów i opisuje skutki, jakie miało ono dla tych krajów, ze szczególnym uwzględnieniem Europy, w tym krajów UE i strefy euro. Ostatnia część opisuje sytuację Polski oraz próbuje wyjaśnić, dlaczego nasz kraj stosunkowo nieznacznie został dotknięty kryzysem, a także przedstawia wnioski, jakie można uwzględnić w przyszłości, by kolejne załamania były jak najmniej dotkliwe dla gospodarek.

Urszula Panicz, Kryzys finansowy z 2007 roku a Wielki Kryzys z 1929 roku. Podobieństwa i różnice

Celem artykułu była analiza podobieństw i różnic Wielkiego Kryzysu z 1929 r. i kryzysu finansowego z 2007 r. Autorka omówiła oba kryzysy pod względem przyczyn, przebiegu i skutków, po czym dokonała analizy podobieństw i różnic. Tym samym podjęła próbę odpowiedzi na pytanie o to, czy oba kryzysy przebiegły według jednakowego schematu. Pomocne w tym względzie były przywołane w ostatniej części artykułu teorie kryzysów Minsky'ego. W wyniku analizy zauważono, że typowe dla obu kryzysów elementy były podobne. W każdym z omówionych przypadków decydująca była niewłaściwie prowadzona polityka pieniężna oraz nadmierna deregulacja.

Ilona Romiszewska, Państwa członkowskie Unii Europejskiej wobec kryzysu na rynku finansowym (2008-2013)

Przedmiotem rozważań jest identyfikacja i ocena działań podejmowanych w latach 2008-2013 zarówno przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, jak i Unię Europejską na rzecz ograniczenia skutków kryzysu bankowego. Podjęte w pierwszej fazie miały na celu przeciwdziałanie załamaniu rynku finansowego (upaństwowienie banków lub ich dokapitalizowanie, przejecie aktywów niskiej jakości, gwarancje) i stały się jedną z przyczyn pogłębiającego się zadłużenia państw. W latach następnych, tj. od 2010 r. w coraz większym stopniu koncentrowały się na przeciwdziałaniu możliwości wystąpienia kolejnego kryzysu, a rozwiązania przyjmowano na płaszczyźnie Unii Europejskiej (Europejski Mechanizm Stabilizacji Finansowej, Europejski Instrument Stabilizacji Finansowej, Europejski Mechanizm Stabilności, unia bankowa) i światowej (Bazylea III). Podjęte działania miały charakter stabilizujący rynek finansowy i gospodarkę realną, a budowana nowa infrastruktura rynku finansowego ma uczynić instytucje kredytowe odporniejsze na kryzysy.

Marta Götz, Nauki ekonomiczne po kryzysie

Artykuł omawia wybrane refleksje pojawiające się w publicznym dyskursie ekonomicznym w efekcie zmian wywołanych kryzysem. Wskazuje na to, że (po)kryzysowa ekonomia staje się coraz mniej ortodoksyjna i hermetyczna, coraz mniej pewna wydawanych sądów, obłożonych coraz większą liczbą zastrzeżeń.

Miron Lakomy, Polityka cyberbezpieczeństwa Sojuszu Północnoatlantyckiego

Dynamiczny rozwój Internetu od końca XX w., bez względu na jego bezdyskusyjne zalety, wiąże się z narastaniem określonych wyzwań dla bezpieczeństwa państw. Pierwsze poważne incydenty tego typu w latach 80. i 90. XX w. przekształciły się z czasem w zorganizowaną, szkodliwą działalność tak państw, jak i aktorów pozapaństwowych. Symbolem tych zagrożeń stały się cyberataki na Estonię w 2007 r. Udowodniły one, iż najsilniejszy sojusz militarny na świecie – NATO – nie był przygotowany do walki z tego typu niekonwencjonalnymi zagrożeniami. W ciągu sześciu lat Sojusz Północnoatlantycki wypracował jednak spójną politykę bezpieczeństwa teleinformatycznego, której fundamentem jest świadomość wagi wyzwań pojawiających się w cyberprzestrzeni. Procesowi formułowania tej nowej strategii Paktu towarzyszył również rozwój nowych struktur i organów, które przejęły ciężar walki z cyberzagrożeniami. Należy jednak stwierdzić, iż Sojusz, jakkolwiek przyjął właściwą metodę przeciwdziałania nowym zagrożeniom, nie ustosunkował się jeszcze jasno do wielu dylematów natury prawnopolitycznej, w tym m.in. interpretacji art. 5 traktatu waszyngtońskiego. Zajęcie odpowiedniego stanowiska w tych sprawach w przyszłości będzie w dużej mierze determinowało stan bezpieczeństwa całej wspólnoty euroatlantyckiej.

Joanna Dobrowolska-Polak, Pomoc humanitarna dla obszarów objętych kryzysami zbrojnymi

Artykuł traktuje o upolitycznieniu pomocy humanitarnej dla ofiar konfliktów zbrojnych. Autorka analizuje polityki humanitarne dziesięciu największych państwowych donatorów pomocy oraz Unii Europejskiej i ocenia stopień ich upolitycznienia. Omawia także proces konsolidacji działań podejmowanych przez organizacje humanitarne i omawia podejście klastrowe.

Wraz z globalną eskalacją i proliferacją konfliktów zbrojnych i wynikającymi z niej rosnącymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego rządy państw zaczęły poszukiwać nowych metod wpływania na obszary konfliktów zbrojnych i używać ich do stabilizowania pokoju i bezpieczeństwa. Jedną z nich stała się dystrybucja pomocy humanitarnej. Sześciokrotne zwiększenie wysokości dotacji (w l.1999-2012) zwiększyło możliwości działania na obszarach konfliktów, ale przekształciło też sferę humanitarną w pomocowy biznes. Sprzyjało powstaniu nowych organizacji, które - za odpowiednim wynagrodzeniem - realizowały programy humanitarne zgodne z politycznymi wytycznymi rządów, niekoniecznie stanowiącymi odpowiedź na potrzeby ofiar.

Oceniając upolitycznienie pomocy humanitarnej przekazywanej przez państwa i UE grupę największych donatorów można podzielić na trzy podgrupy. Do pierwszej należą państwa instrumentalizujące pomoc i

podporządkowujące ideały humanitaryzmu politycznym wytycznym: USA (największy globalny donator), Arabia Saudyjska i Kanada. Druga grupa składa się z Komisji Europejskiej, Japonii, Holandii i Niemiec, które implementowały do swoich polityk zasady humanitaryzmu, ale nie wyzbyły się prawa do decydowania o miejscu alokacji i sposobie przekazywania pomocy. Do trzeciej grupy - pozostającej w widocznej opozycji do grupy pierwszej - należą państwa, których programy humanitarne odpowiadają na rzeczywiste i najważniejsze potrzeby humanitarne ofiar konfliktów i kryzysów: Szwecja, Norwegia, Szwajcaria i Wielka Brytania.

Jadwiga Kiwerska, Kryzys w relacjach amerykańsko-izraelskich. Bilans pierwszej kadencji Baracka Obamy

Stany Zjednoczone tradycyjnie odgrywały bardzo ważną rolę na Bliskim Wschodzie, głównie jako katalizator postępu w procesie pokojowym. Dlatego konflikt izraelsko-palestyński należał do najważniejszych problemów, jaki stanął przed administracją Baracka Obamy. Początkowo wydawało się, że prezydent USA, zapowiadając „własną drogę” rozwiązania konfliktu, okaże się bardziej skuteczny i wiarygodny niż np. jego poprzednik w Białym Domu. Punktem wyjścia miała być poprawa relacji Stanów Zjednoczonych ze światem muzułmańskim, m.in. poprzez silniejsze popieranie postulatów Palestyńczyków. Jednak taktyka Obamy okazała się nieskuteczna; spowodowała – zamiast obudowy pozycji i poprawy wizerunku Ameryki na Bliskim Wschodzie – utratę zaufania do Obamy, i to po obu stronach konfliktu. Najbardziej widocznym skutkiem był kryzys w relacjach amerykańsko-izraelskich i brak postępu w bliskowschodnim procesie pokojowym.

Marek Kaźmierczak, Twarze kryzysu. Uwagi o problemach współczesnego człowieka na podstawie wypowiedzi użytkowników serwisu Facebook

Artykuł poświęcony jest różnym obrazom społecznych i kulturowych skutków kryzysu finansowego, które tworzone są i rozpowszechniane przez użytkowników serwisu Facebook. Artykuł składa się z dwóch części, które są komplementarne względem siebie. W pierwszej z nich omówione zostały liczne formy przedstawiania na stronach serwisu Facebook problemów społeczno-kulturowych wynikających z kryzysu finansowego. W części drugiej scharakteryzowano ten serwis społecznościowy jako medium wiedzy potocznej, będącej ważnym elementem opisu i poznania rzeczywistości.

Główna hipoteza podjętych w artykule rozważań opiera się na przekonaniu, że Facebook jako medium służące wyrażaniu różnorodnych emocji i odczuć – ułatwiając artykulację licznych, prawdopodobnych w życiu publicznym postaw – staje się filtrem społeczeństwa obywatelskiego.